

باشکوه‌ترین

معماری مساجد جهان

مروری بر تصاویر برترین مساجد جهان

از منظر تلفیق معماری مدرن و سنتی

به‌همراه گفت‌وگو با پروفیسور «محمود گلابچی»

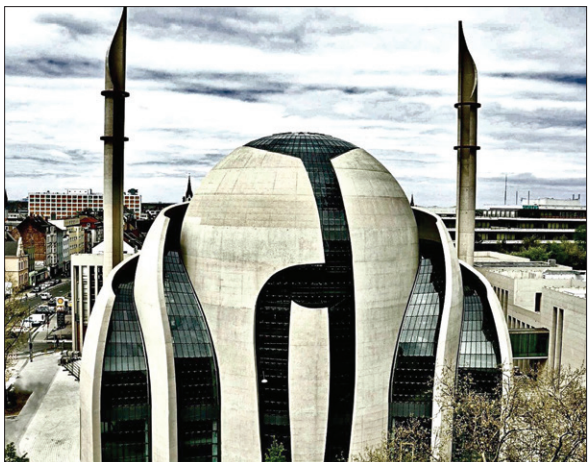
دارای کرسی یونسکو در معماری اسلامی

مجید حسین زاده | روزنامه‌نگار

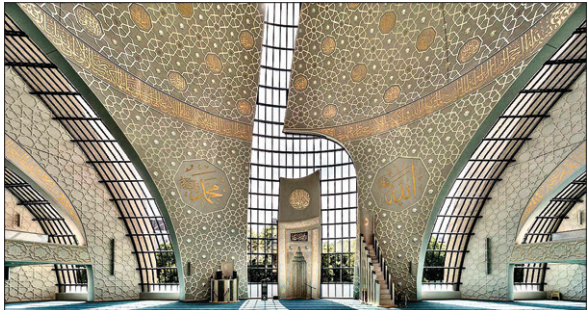
پرونده

آرامشی که انسان در مسجد تجربه می‌کند، غیر قابل توصیف است و همه ما، آن را بارها تجربه کرده‌ایم. عبادت و نیایش در خانه خدا با معماری آرامش‌بخش و تولیدی اسلامی، همواره مورد توجه مسلمانان جهان بوده است. معماران اسلامی با نیت نزدیک شدن به حضرت حق، کوشیده‌اند تا روح معنویت اسلامی را در بناهای خود نمایش دهند و در تک‌تک اجزای آن مظاهر الهی را به نمایش بگذارند. به همین دلیل است که شاخصه‌های معماری اسلامی بیش از هر چیز در معماری مساجد تجلی یافته است. در پرونده امروز زندگی سلام با ۸ مسجد که در فهرست برترین مساجد جهان از منظر تلفیق معماری مدرن و سنتی قرار گرفته‌اند، آشنا خواهید شد. همچنین با «پروفیسور محمود گلابچی»، چهره ماندگار ایران در معماری، دارای کرسی یونسکو در معماری اسلامی، استاد نمونه و پژوهشگر برجسته دانشگاه تهران درباره تلفیق معماری مدرن و سنتی در مساجد گفت‌وگو کردیم.

مسجد مرکزی کلن آلمان

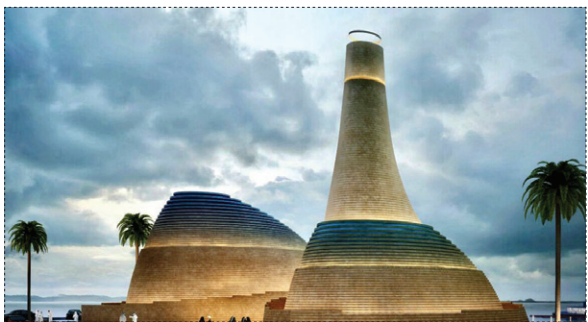
مسجد کلن هم اکنون به عنوان نمادی از تولد تلفیق معماری مدرن و سنتی در مساجد جهان به شمار می‌رود. یکی از ویژگی‌های این مسجد، گنبد بزرگ آن است. این بنا در سال ۲۰۱۷ تکمیل شد و می‌تواند ۱۲۰۰ نمازگزار را در خود جای دهد. نمازخانه اصلی آن هم ترکیبی هماهنگ از معماری مدرن و سنتی است.

مسجد الدانای امارات

در حالی که گنبدهای کج این‌سازه به منظور تداعی تپه‌های شنی متحرک در امارات است، مسجد در شب به یک فانوس تبدیل می‌شود زیرا نور از داخل به بیرون ساطع می‌شود. در طول روز هم، معماری خاص آن باعث می‌شود نور آسمان در سراسر کف داخلی مسجد بتابد و یک ارتباط معنوی بین «درون زمینی و آسمان‌های آسمانی» شکل می‌دهد.

مسجد دانشگاه حمد بن خلیفه قطر

این مسجد روی ۵ ستون اصلی بنا شده که نشان‌دهنده ۵ ستون اسلام است. ۴ نهر آب از باغ‌های اطراف جاری می‌شود که نمادی از نهرهای بهشتی با آب، شیر و عسل است. فضای داخلی مسجد، مینیمالیستی و در عین حال مسحورکننده است.

ساخت این مسجد در سال ۲۰۱۲ میلادی به پایان رسید و جایزه بهترین ساختمان مذهبی سال ۲۰۱۵ را به خاطر تلفیق زیبایی از معماری مدرن و سنتی توسط ArchDaily دریافت کرد. نمازخانه این مسجد واقع‌یاست و در استانبول قرار دارد.

مسجد السنجقلار ترکیه

در نمازخانه اصلی این مسجد که در عربستان قرار دارد، دیوارها و سقف آن با نور طبیعی از پنجره‌ها و نورگیرها می‌درخشد، زیبایی خاص و چشمگیری به فضای مدرن این مسجد بخشیده است.

مسجد جامع کابسراک عربستان

معماری مدرن می‌تواند به افزایش

معنویت مسجد کمک کند

پروفیسور «گلابچی» که تاکنون ۸۰ جلد کتاب در زمینه معماری تألیف کرده از تلفیق معماری مدرن و سنتی در مساجد می‌گوید

«پیامبر اسلام با حضور مهاجرین و انصار، بنای اولین مسجد در دنیای اسلام را انهداند و امروز مسجد النبی، نماد و الگوی مساجد جهان اسلام است. مساجد بزرگ دیگری همچون مسجد الحرام در سرزمین حجاز هم نمادی از برگزاری بزرگ‌ترین اجتماع مسلمانان جهان هستند.» چهره ماندگار ایران در معماری که دکترای خودش را از کشور انگلیس دریافت کرده، ادامه می‌دهد: «در تاریخ سرزمین‌های اسلامی، مساجد بسیاری در کشورهای مختلف جهان ساخته شده و با توجه به این که مسلمانان اوج توان تخصصی و هنری خودشان را در این بناها به کار گرفتند، اکنون گنجینه عظیمی از مساجد کشورهای مختلف جهان وجود دارد. به‌طور مثال، در کشور ما یعنی ایران مساجد بزرگ و باشکوهی مانند مسجد گوهرشاد، مسجد جامع اصفهان، مسجد امام اصفهان، مسجد جامع ورامین و بسیاری مساجد دیگر در شهرهای مختلف از شمال تا جنوب و از شرق تا غرب وجود دارد که نشان‌اوج اعتقاد و هنرمندی معماران و طراحان و سازندگان این بناهاست و بالاترین هنرها در زمینه‌های مختلف در این آثار قابل مشاهده است. مثلاً در مسجد گوهرشاد، شاهد یک گنبد بی‌نظیر با کاشی فیروزه‌ای و نقوش بسیار زیبا از اسماء خداوند روی گنبد و گلدسته‌ها و در داخل شبستان‌ها هستیم.»

● معماری مسجد باید به شوق عبادت منجر شود

این استاد که دارای کرسی یونسکو در معماری اسلامی است، درباره ویژگی‌های معماری مساجد می‌گوید: «مسجد یک بنای کاملاً عبادی و مذهبی است که باید در آن شرایط برگزاری نیایش، عبادت، نماز و... فراهم شود. به عبارت دیگر، طراحی و معماری مسجد باید به گونه‌ای باشد که افرادی که آن‌جا حضور پیدا می‌کنند، آن روحیه عبادت، شوق بندگی و شرایط روحی برای راز و نیاز با پروردگار را پیدا کنند. به همین دلیل در معماری مساجد از عناصری استفاده می‌شود که تداعی‌کننده چنین روحیه‌ای باشند. به‌طور مثال آیات قرآن که روی کاشی بارنگ لاجوردی نوشته می‌شود و حاشیه‌هایی که در کنار آن است، تداعی‌کننده آن حالت معنوی است که انسان‌ها از زمان کودکی که مسجد رفته‌اند، به یاد دارند. استفاده از نماد آجر، گنبد، گلدسته، ماذنه، مناره و... برای فردی که در آن‌جا حضور پیدا می‌کند، آن حالت نیایش، تضرع و بندگی را به‌طور دقیق و کامل فراهم می‌کند.

● مسجد نباید مثل نمایشگاه، موزه یا سالن اجتماعات شود

پژوهشگر برجسته دانشگاه‌های کشور درباره خط قرمزهای تلفیق معماری مدرن و سنتی در مساجد می‌گوید: «هم اکنون مساجد باشکوهی در کشورهای مختلف داریم که با مصالح جدید، فناوری‌های به‌روز و رویکردهای نو طراحی و اجرا می‌شوند و این‌ها نشان‌دهنده علاقه‌مندی انسان‌ها و مسلمانان به فضای معنوی مسجد و در واقع بهره‌مندی از فضای مسجد برای ارتباط با پروردگار جهانیان است. در این طراحی‌های جدید ما شاهد فرم‌های جدید و متنوعی هستیم که هر کدام می‌تواند از یک نوآوری و خلاقیت و جذابیت برخوردار باشد اما نکته مهم این است که ما نباید مسجد را مانند یک نمایشگاه، موزه، سالن اجتماعات و... طراحی کنیم بلکه مسجد از فضای ورودی که به آن صحن می‌گوییم تا فضای برگزاری نماز که به آن شبستان می‌گوییم، باید در بهترین حالت ممکن برای برقراری ارتباط بهتر بین انسان‌ها و خداوند باشد. در بسیاری از مساجد دنیای امروز این امر رعایت شده است. مثلاً ما در دانشگاه کمبریج، مسجدی با معماری بسیار خوب داریم، در مالزی و اندونزی، امارات و... شاهد بناهای بسیار باشکوهی برای مسجد هستیم. اگر یک معمار توانست نوآوری و خلاقیت را با معنویت مسجد در طراحی گره بزند، موفق خواهد بود.»

● معماری مدرن باعث ساخته شدن مساجد باشکوه شده است

پروفیسور «گلابچی» درباره تصاویری که در پرونده امروز زندگی سلام چاپ شده هم می‌گوید: «معماری مدرن می‌تواند به ما در افزایش معنویت کمک کند و در تصاویری که در این صفحه ملاحظه می‌کنید، ما شاهد این هستیم که در بسیاری از موارد مثلاً با استفاده از خطوطی که آیات قرآن را نشان می‌دهد، گلدسته‌هایی که دعوت‌کننده به حق است و...، معماری مدرن توانسته مساجد بسیار باشکوهی را در اختیار مسلمانان کشورهای مختلف جهان قرار دهد. نکته پایانی و مهم برای به کارگیری معماری مدرن در مسجد، حفظ روحیه و فضای آن برای عبادت، برگزاری نماز، نیایش و... است. اگر در مسجدی ما از نورپردازی با رنگ‌های زرد و قرمز و بنفش که معمولاً در نمایشگاه استفاده می‌شود، بهره ببریم، معنویت و آرامش را از آن‌جا گرفته‌ایم بنا بر این معماری مدرن اگر به صورت اصولی استفاده شود، به افزایش معنویت در مسجد کمک خواهد کرد.»

